

CZU: 378.124:796

FORMAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE ÎN CONTEXTUL ACTUAL AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE CULTURĂ FIZICĂ

Mariana GÎDEI, Ecaterina LUNGU, Natalia GÎRLEA

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport a Republicii Moldova

În condițiile integrării sistemului universitar din Republica Moldova în Spațiul European al Învățământului Superior, una dintre prioritățile învățământului superior de cultură fizică este ajustarea finalităților acestui sistem la cerințele pieței moderne de muncă la nivel național, precum și la cele înaintate de piața europeană. Astfel, curriculumul universitar necesită continuu unele perfectări în ceea ce privește structura și conținutul disciplinelor de studiu în vederea formării optime și eficiente a competențelor indispensabile specialiștilor în domeniu pentru ocuparea posturilor conform standardelor ocupaționale europene și în acord cu cadrul național al calificărilor.

Cuvinte-cheie: *Spațiul European al Învățământului Superior, competențe-cheie, competențe profesionale, curriculum universitar, piața muncii.*

THE PROFESSIONAL COMPETENCE TRAINING WITHIN THE ACTUAL BACKGROUND OF PHYSICAL CULTURE IN HIGHER EDUCATION

In the terms of the Republic of Moldova university system integration into the European Higher Education Area, one of the priorities of physical culture in higher education is adjusting to modern labor market requirements at national level, as well as to those submitted by the European market. Thus, the academic curriculum requires continuously some perfecting actions in terms of structure and content of subjects to form optimal and effective skills in the specialists from the concerned field in order to fill in the jobs according to European occupational standards and in line with the national qualifications framework.

Keywords: *European Higher Education Area, key competencies, professional skills, academic curriculum, the labor market.*

Introducere

În societatea contemporană, rolul universității este atât cel cultural, pe care îl exercită prin creație intelectuală, cât și cel de organizație furnizoare de servicii educaționale. Produsele oferite de universitate, ca organizație furnizoare de servicii educaționale, sunt cunoașterea și competența, prestate societății sub diverse forme: pregătirea de specialiști în domenii specifice, cercetare, consultanță, expertiză, implicarea membrilor comunității academice în viața societății. În acest context, toate aceste produse și servicii oferite de universitate clienților săi (studenților) și părților interesate (societate, firme, organizații etc.), prin care se ajunge la obținerea produselor educaționale sus-amintite, se doresc a fi de calitate într-o piață liberă, în care universitățile se află în competiție. Doar calitatea serviciilor oferite de universități și a produselor lor educaționale, precum și preocuparea continuă pentru îmbunătățirea calității, vor asigura succesul pe piață al universităților și le va perpetua existența.

Contextul actual al învățământului superior de cultură fizică. Tranziția la economia de piață, concurența dintre universități la nivel național și european impune transformări, care generează o nouă dezvoltare universitară. Opțiunile pe care ar urma să le realizăm trebuie să se bazeze pe realitatea existentă, care nu poate fi ignorată în procesul transformărilor. Dezvoltarea învățământului superior de cultură fizică din Republica Moldova este determinată de factori obiectivi, precum: specificul dezvoltării economiei naționale, cerințele pieței forței de muncă, condițiile de integrare socială prin diferite profesii, tradițiile învățământului universitar din țară, tranziția la o economie a cunoașterii, concurența crescândă dintre universități. Prioritatea reformării învățământului superior de cultură fizică ține de compatibilizarea calificărilor conferite de universitate cu cerințele sociale naționale și globale.

În contextul integrării Republicii Moldova în Spațiul European al Învățământului Superior, învățământul de cultură fizică se adaptează structural la cerințele acestuia, planurile de învățământ ale universității de profil având dimensiunea unui curriculum global și deschis: global, prin forța unificatoare a disciplinelor specifice, care conturează un profil de formare inițială și continuă, prin abordarea generală a problematicii educației și

instruirii, a proiectării educației și instruirii în sensul paradigmei curriculumului; deschis, prin forța emergentă a tuturor științelor educației care completează (în regim obligatoriu sau opțional) conținutul planurilor de învățământ, dezvoltată pe module specifice în relațiile sale cu didacticile aplicate (disciplinele de învățământ/ ariile curriculare) și cu activitățile de practică realizate în mediul academic de profil [1]. Renovarea acestuia are un caracter obiectiv, determinat de factori sociali, economici, politici, educaționali și reprezintă un domeniu al relațiilor dintre universitate și societate. Primordialitatea curriculumului impune fixarea obiectivelor și a finalităților educaționale și de formare profesională. Modernizarea curriculumului are la bază conceptul învățământului formativ, constituind un răspuns la exigențele științei și ale societății contemporane. Totodată, noul curriculum universitar are ca scop atingerea echilibrului optim dintre valorile individuale, sociale și profesionale.

Procesul de formare a competențelor profesionale în cadrul USEFS

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport are misiunea de a asigura calificarea profesională a viitorilor specialiști în domeniul culturii fizice, care se constituie dintr-un ansamblu de competențe profesionale și permit unei persoane să desfășoare activități specifice unei sau mai multor ocupații, cuprinse într-un document standard, care descrie rezultatele învățării în concordanță cu cerințele pieței muncii [2]. Competența profesională reprezintă capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă la nivelul calitativ specificat în standard. A fi competent în domeniul culturii fizice înseamnă: a aplica cunoștințe de specialitate, a folosi deprinderi specifice, a analiza și a lua decizii, a fi creativ, a lucra cu alții ca membru al unei echipe, a comunica eficient, a te adapta la mediul de muncă specific, a face față stresului personal și profesional și situațiilor neprevăzute. Pe parcursul ultimilor ani în cadrul învățământului superior de cultură fizică s-au întreprins măsuri energice pentru implementarea prevederilor Procesului Bologna: restructurarea pe trei cicluri – licență (Ciclul I), masterat (Ciclul II) și doctorat (Ciclul III), introducerea sistemului de credite transferabile, elaborarea și implementarea unui nou Nomenclator al domeniilor și specializărilor de pregătire profesională [3].

În a doua jumătate a sec. XX competența se prezenta ca o unitate conceptuală intens teoretizată, devenind în ultimul timp nucleul dezbaterilor și cercetărilor din diferite domenii, precum: psihologia, managementul resurselor umane, pedagogia și, desigur, didactica disciplinelor universitare. Definiția extrasă din documentele elaborate de Comisia Europeană este următoarea: competențele-cheie reprezintă un pachet transferabil și multifuncțional de cunoștințe, abilități și atitudini de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru incluziune socială și inserție profesională [4]. Acestea trebuie dezvoltate până la finalizarea educației obligatorii și urmează să acționeze ca un fundament pentru învățarea pe parcursul întregii vieți. Competențele-cheie sunt esențiale într-o societate bazată pe cunoaștere și garantează mai multă flexibilitate în ceea ce privește forța de muncă, permițându-i acesteia să se adapteze mai rapid la modificările constante care apar într-o lume din ce în ce mai interconectată [5]. Aceste competențe reprezintă, de asemenea, un factor major în inovație, productivitate și competitivitate și contribuie la motivația și satisfacția angajaților, precum și la calitatea muncii. Nu trebuie să iasă niciun absolvent din aulele universitare fără să știe să comunice coerent și inteligent oral și în scris, să-și alecătuiască un curriculum vitae, să redacteze o scrisoare de intenție sau cum să se prezinte la un interviu – lucruri elementare, dar atât de importante pentru reușita angajării la un loc de muncă potrivit. Un alt aspect esențial al reușitei profesionale moderne îl constituie folosirea eficientă a mijloacelor de comunicare și a fenomenului mass-media. Prin intermediul acestora, comunicarea și informarea se desfășoară mult mai direct și cu o eficiență mărită, iar scurtarea perioadelor de timp necesare găsirii și valorificării unor oportunități profesionale creează premisele unui bun management al carierei. O competență importantă, inclusiv pentru specialistul în domeniul culturii fizice, este competența de proiectare, care presupune mobilizarea unui ansamblu integrat de cunoștințe, capacități și atitudini pentru soluționarea unor probleme, presupunând folosirea gândirii strategice, sistemice, critice și creatoare. Această competență se prezintă ca finalitate a demersului educațional din cadrul universitar, iar gândirea strategică pusă la baza ei este, prin însăși natura sa, o gândire creatoare, care poate genera soluții noi, cu ținte plasate nu în prezentul static, ci în viitorul dinamic. O competență profesională pe care o dezvoltă învățământul superior de cultură fizică este competența de muncă în echipă. Munca în echipă este o competență care se regăsește în cerințele pentru aproape fiecare post disponibil într-o organizație. Echipele, ca și indivizii, trebuie să exploateze cu abilitate potențialul uman, unic și extrem de puternic, presupunând recapitularea constantă a obiectivelor, examinarea atentă a mediului înconjurător, conștientizarea modului de funcționare, creativitatea, flexibilitatea și

promptitudinea în fața schimbării, tolerarea ambiguității și a diferențelor, promptitudinea de a accepta nesiguranța odată cu schimbarea [6].

Competențe specifice domeniului Cultură fizică și sport

Totodată, de rând cu competențele-cheie, învățământul superior de cultură fizică își propune formarea și dezvoltarea competențelor și abilităților profesionale de specialitate, care sunt necesare pe piața muncii naționale, în acord cu cadrul național al calificărilor și cu standardele ocupaționale europene (Fig.1).

Fig.1. Competențe specifice domeniului Cultură fizică și sport [2].

Principiile care stau la baza evaluării competențelor sunt: validitatea, credibilitatea, corectitudinea, simplitatea și eficiența costurilor. Printre cele mai relevante metode de evaluare a competențelor profesionale sugerăm: autoevaluarea, observarea directă, simularea sau demonstrația structurată, întrebările orale, testul scris, proiectul, portofoliul, rapoarte/caracterizări din partea altor persoane – toate bazate pe diverse situații

de problemă etc. Societatea contemporană se caracterizează printr-o complexitate și un dinamism în ascensiune, de aceea studenții trebuie să fie capabili să se integreze și să activeze într-un mediu dinamic complex, căci „la baza orientării competențiale se află activitatea, care înseamnă a putea face și, în sens mai general, presupune a putea învăța, a putea construi, a putea trata, a putea coordona” [7]. Pornind de la aceasta, sistemul educațional axat pe competențe trebuie să se concentreze asupra formării capacităților de rezolvare a problemelor în situații inedite. În contextul Declarației de la Bologna, „o Europă a cunoașterii este acum unanim recunoscută drept un factor de neînlocuit pentru dezvoltarea socială și umană și drept o componentă indispensabilă pentru consolidarea și îmbogățirea calității de a fi cetățean al Europei, capabilă de a oferi cetățenilor săi competențele necesare pentru a face față provocărilor noului mileniu, împreună cu conștientizarea ideii de a împărți valorile și de a aparține unui spațiu social și cultural comun” [8].

Concluzii

La etapa actuală, învățământul superior de cultură fizică parcurge o etapă de îmbunătățire structurală și calitativă, în conformitate cu standardele și bunele practici europene. Principiul de bază al acestei restructurări o constituie centrarea pe formarea competențelor, care are un șir de avantaje, precum: corespunderea exigențelor pieței muncii; pregătirea absolvenților pentru viața socială și profesională; instruirea orientată către rezultatele finale; lucrul în echipă pentru actualizarea ofertei educaționale; oferta educațională structurată, funcțională și actuală; flexibilitatea parcursului educațional prin organizarea sistemului modular, sistem care debutează și finalizează cu evaluarea competențelor; orientarea către cel care învață, respectiv către disponibilitățile sale, urmând să le pună mai bine în valoare; evaluarea într-un mod complex a studenților, precum și a ofertei educaționale; evaluarea pe criterii și indicatori de performanță, în urma cărora studentul înțelege cum este evaluat și de ce are nevoie pentru dobândirea competenței.

În acest context, realizarea unui sistem de conlucrare cu mediul de afaceri în interesul dezvoltării durabile a instituției, crearea unui mediu academic stimulat și cultura antreprenorială constituie la etapa actuală obiective strategice, a căror realizare va transforma Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport într-un centru al învățământului și științifico-metodic, care se înscrie competitiv în numărul centrelor universitare din Republica Moldova, Europa, precum și din întreaga lume.

Referințe:

1. GUȚU, V. *Teoria și metodologia proiectării curriculumului universitar în contextul reformei învățământului în Republica Moldova*. Chișinău, 2000. 69 p.
2. CALUGHER, V. *Învățământul superior de cultură fizică din Republica Moldova: între tradiție și reformă*. Chișinău: Valinex, 2015. 226 p. ISBN 978-9975-68-265-7
3. Aderarea Republicii Moldova la Procesul de la Bologna în viziunea mediului universitar / Coord. Rusnac Gh., Institutul de Politici Publice. Chișinău, 2004.
4. Competențele-cheie pentru Educația pe tot parcursul vieții – un cadru de referință european, noiembrie 2004, Grupul de lucru B Competențe-cheie, Implementarea programului de lucru Educație și instruire 2010, Comisia Europeană, în: www.upt.ro/pdf/calitate
5. SCLIFOS, L. Formarea competenței de a învăța să înveți. În: *O competență-cheie: a învăța să înveți*. Chișinău: PRO DIDACTICA, 2010, p.5-18.
6. GORAȘ-POSTICĂ, V. Formarea competențelor prin intermediul metodelor interactive de predare-învățare-evaluare. În: *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: PRO DIDACTICA, 2008, p.5-14.
7. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”, Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr.944 din 14 noiembrie 2014.
8. http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_ro.htm

Prezentat la 13.12.2016